

ΠΡΟΣ ΕΒΛΕΠΑΝ ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΠΕΡΙΓΗΓΤΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ΑΘΗΝΑ ΠΡΟ ΕΚΑΤΟ ΕΤΩΝ

(Από το ταξιδιωτικό βιβλίο του Γάλλου περιηγητού Σ. Μπευσόν)

Ἄττικη εἶν' ἕνας τόπος ἐξαιρετικῶς ἕραός. — γράφει ὁ Μπευσόν στὶς ταξιδιωτικὰς ἐντυπώσεις του. Τὸν χειμῶνα τὸν διαδέχεται σχεδὸν ἀμέσως τὸ καλοκαίρι καὶ ἀπὸ τὶς πρῶτες μέρες τοῦ Μαΐου τὸ χορτάρι τῶν ἀγρῶν κτριφνέει καὶ καίγεται κατὰ ἀπὸ τὶς κλιστικὰς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου. Καμμιὰ γειτονικὴ πηγὴ δὲν τὸ δροσίζει, καμμιὰ ἐνεργητικὴ βροχὴ δὲν λέρπει γιὰ νὰ τοῦ ξαναδώσῃ ζωὴ. Ὁ Ἑλισσὸς καὶ ὁ Κηφισὸς καὶ τὸ ρεῦμα τῆς Καλλιῶνης δὲν ἔχουν οὔτε ἕνα δάκρυ νὰ χύσουν μέσα στὴν ἀπόγνωσι τὸν κάμπον, ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς ὀπίσους περγάνες, καὶ ἡ μόνη βλάστησι ποὺ μπορεῖ νὰ ξεκορμῆσῃ τὸ μάτι μέσα σ' αὐτὴ τὴν ξερὰ, εἶνε τὰ φυλλώματα τῶν ἀγογόνων τῆς ἐλιάς τῆς Ἀθηνᾶς.

Τὸ καλοκαίρι παρατείνεται μέχρι τοῦ Νοεμβρίου καὶ τὸ θερμομέτρο ἀνεβαίνει συχνὰ στοὺς 35 βαθμοὺς. Εἶνε ἀδύνατον στὴν Ἀθῆνα νὰ προφυλαχθῆ κανεὶς ἀπὸ τὴν τρομερὴ αὐτὴ ζέσθη. Οἱ δρόμοι δὲν ἔχουν καθόλου στοὺς καὶ τὰ σπίτια, κτισμένα κατὰ τὸν γερμανικὸ τρόπο, μὲ τοίχους ἐλαφροὺς καὶ μὲ πλῆθος παραθύρων, ἐλάχιστα προστατεύουν τοὺς ἐνοικοῦς τὸν ἀπὸ τὴν τρομερὴ ζέσθη. Ἐπίσης τὸ μέρος, στὸ ὁποῖο ἔκτισαν τὴ σύγχρονη Ἀθῆνα οἱ Γερμανοὶ ἀρχιτέκτονες, εἶνε τόσο κακὰ διαλεγμένο, ὥστε ἡ θαλασσινὴ αἰθρα κόβεται πρὶν φτάσῃ σ' αὐτή. Ἄν ὅμως τὴν ἔκτισαν λίγο πὸ πηλὰ, στὸ μέρος στὸ ὁποῖο τείνει ν' ἀπλωθῇ τὴν ἄνοιαν, ὑποκειάσι Λευκαθήτου), ὅχι μόνον θάβλεπε τὴ θάλασσα, ἀλλὰ θ' ἀνάσαινε κιόλας τὸν ἀέρα τῆς. Γ' αὐτὸ, ἂν ἔβλει κανεὶς ν' ἀναπνεύσῃ λίγο κατὰ τὴ θερινὴ περιόδον, πρέπει νὰ βιαστῇ νὰ βγῇ ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα.

Οἱ ἔξωτικοὶ δρόμοι, ἀπ' τοὺς ὁποίους μπορεῖ νὰ περάσῃ ἕνα ἀμάξι, εἶνε ἐλάχιστοι καὶ δὲν προχωροῦν πολὺ πέραν τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνας ὁδηγεῖ στὸν Πειραιᾶ, ἕνας ἄλλος στὰ χωριουδάκια χωριὰ Μαροῦσι καὶ Κηφισιά, στοὺς πρόποδες τοῦ Πεντελικοῦ, καὶ ἕνας ἄλλος, ὁ ὁποῖος περνάει ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ μὴν τοῦ Δαφνίου, φτάνει ὡς τὴς Θήβες.

Πόσες φορές, πότε μόνος καὶ πότε συνοδευόμενος ἀπὸ μερικὸς φίλους, δὲν διέσχισα πρὸς ἑλᾶς τὶς διευθύνσεις τὶς πεδιάδες καὶ τὰ βουνὰ τῆς Ἀττικῆς! Μὰ τὸ μέρος ποὺ ἐπισκεπτόμενοι συχνότερα στὶς καθημερινὰς ἐκδρομὰς μου, ἦταν ἡ μὴν τοῦ Δαφνίου, γιὰτὶ καὶ μένα ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἀπολαύσεων συγκεντρωνόντουσαν σ' αὐτή. Ὁ δρόμος ποὺ πάει ἐκεῖ εἶνε ὄρατος, καὶ ἔτσι μπορεῖ νὰ καλαζῆ κανεὶς ἀνετα. Συναντᾶς σὲ κάθε τὸν βῆμα ἕνα σπορὸ ἀνεμνήσει ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν μεσαιῶνα, καὶ τὸ πανόραμα τοῦ κόλπου τῆς Σαλαμῖνος ἀπλώνεται μπροστά του... Ὅλα τέλος μὲ γοήτευαν στὸ σύντομον καὶ συχνὸ αὐτὸ προσκίνημά μου.

Ὁ ἀμαξιτὸς δρόμος ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα στὸ Δαφνί καὶ στὴν Ἐλευσίνα, περνάει ἀπ' τὰ ἔρειπα ἐνὸς ὑδραγωγείου, στὸ ὁποῖο ἡ γυναικὴς τῶν Ἀθηνῶν πληγαίνον καὶ πλένον τ' ἀσπιδόρουχά τους καὶ ἐπανακαυθάνον, ὅπως στὸν καλὸ καιρὸ τῶν Ἀριστοφάνους, ὅλα τὰ κοινοπολιτὰ τῆς πόλεως. Ὁ σημερινὸς βοτανικὸς κήπος, στὸν ὁποῖο, κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, βρισκόταν ἡ κατοικία τοῦ βοεδοῦ, ἀπέχει δὲν βήματα ἀπ' τὸν δρόμον αὐτό. Μὰ ὁ ἕξνος ταξιδιωτὴς τὸν προσπερνᾷ γιὰ νὰ πάρῃ ἕνα μονοτάτι δεξιὰ πὸν ὁδηγεῖ τὸν Κολωνόν. Ὅταν ἔφτασα γιὰ πρῶτὴ φορὰ στὴ σκηνὴ αὐτὴ τῆς ὑπερόχου τραγωδίας

του, ἀπευθύνθησαν σ' αὐτὸν καὶ τοῦ ἐξέφρασαν τοὺς φόβους του γιὰ τὸ ἀνήλικον παιδί τὸ Νερίον, Ὁ Μωάμεθ, ὁ ὁποῖος αἰτία ἤτοσε γιὰ ν' ἀνακατεθῆ στὰ πράγματα τῶν Ἀθηνῶν καὶ νὰ ἐπέμβῃ ἔτσι περισσότερο στὶς ὑποθέσεις τῆς Ἑλλάδος, ἐκάλεσε τὸν Κονταρίν νὰ τοῦ δώσῃ ἐξηγήσεις.

Ὁ κακοὺργος Βενετὸς τὸν ἐβεβαίωσε τότε ὅτι δὲν εἶχε σκοπὸ ν' ἀφαρέσῃ τὰ ἐπὶ τοῦ θρόνου δικαιώματα τοῦ τέκνου τοῦ Νερίου καὶ ὅτι κατείχε τὴν ἐξουσία ὡς κληδὸν τὸν ὡς ποὺ νὰ ἐνηλικιωθῆ. Ἄλλ' ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν, ποὺ ἐγνώριζε καλά τὸν Κονταρίν, δὲν ἠούχασε μὲ τὴ διαβεβαίωσίν του αὐτὴ καὶ ἔκαμε νέα διαβήματα στὸ Σουλτάνον. Τότε ὁ τολμηρὸς Κονταρίν πήρε μαζί του τὸν ἀνήλικον Φραγκίσκο καὶ πῆγε στὴν Ἀδριανούπολιν, τὴ πρωτεύουσαν τότε τῆς Τουρκίας, γιὰ νὰ ἐξηγηθῆ μὰ καὶ καλῇ μὲ τὸν Σουλτάνον.

ΣΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ: Τὸ Β' μέρος τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ σημειώματος.

τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ κάκου ἀναζητήσα ἐκεῖ ἐτις ροδοδάφνες, τὶς ἐλίηδες καὶ τ' ἄφωνα ἀμπέλια, καθὼς καὶ ἐτὰ πολυάρθρια ἀρόδρια ποὺ κάτῳ ἀπ' τὰ πυκνὰ φυλλώματα κάνουν ν' ἀντιγνοῦν τὰ μελωδικὰ τραγούδια τους, γιὰ τὰ ὁποῖα μιλεῖ ἡ Ἀντιγόνη στὸν πατέρα τῆς Οἰδίποδα. Τὸ τοπίο τοῦ Κολωνοῦ ἔχει ἀλλόθῃ φαίνεται πολὺ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ χορὸς τῶν Ἀθηνῶν ἔλεγε στὸν τραγικὸ βασιλεῖα τῶν Θηβῶν:

Ὡ ξένος, ἦρθες στὸ πῶ γοητευτικὸ μέρος τῆς Ἀττικῆς, στὸν Κολωνὸν τὸν ἔρακοσμένο. Ἐδῶ, μέσ' στὰ πυκνόφυλλα δέντρα, πλῆθος ἀρόδρια γεμίζουν τὸν ἀέρα μὲ τὰ παραπονετικὰ τραγούδια τους... Ἡθες στὸ ἱερὸ δάσος ποὺ δὲν τὸ τροπαῖον ἡ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, ὅπου δὲν νοιώθει κανεὶς τὴ φλογισμένη ἀνοὴ τῶν Ἀνέμων, ὅπου ὁ Βάνχος, πάντοτε πρόσχαρος, περπατᾷ συνοδευόμενος ἀπὸ τὶς νύμφες, τὶς θεῖες τὸν τροφούς... Ἐδῶ, μὰ αἰώνια δροσιὰ ἐπικρατεῖ πάντοτε... Ὁ Κηφισὸς κυλάει ἐκεῖ τὰ λαμπρὰ του νερά... Κι' οὔτε ὁ χορὸς τῶν Μουσῶν, οὔτε ἡ Ἀφροδίτη ἢ ἴδια περιφρονοῦν αὐτὸ τὸ μέρος...

Τὸ μέρος ὁστόσο αὐτὸ κάθε ἄλλο εἶνε σημεῖον παρὰ γοητευτικὸ. Βλέπει κανεὶς βέβαια στὸν Κολωνὸ μερικὰ ἀμπέλια, μὰ τὰ φυλλώματά τους εἶνε καμμένα ἀπὸ τὶς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου. Τὸ ἱερὸ δάσος ἐξαφανίστηκε μὲτ' ἃ τὰ νερά τοῦ Κηφισοῦ, ὁ ὁποῖος εἶνε σήμερον τόσο στεγνός, ὥστε ἡ λιγοστὴς ροδοδάφνης ποὺ ὑπάρχον ἀκόμα στὶς ὄχθες του, ξεραίνονται μιὰ-μιὰ. Τὸ πλῆθος τῶν ἀρόδριων, γιὰ τὸ ὁποῖο μιλεῖ ὁ Σοφοκλῆς, ἔφυγε, ζητώντας ἄλλοποῦ λίγη σκιά καὶ δροσιὰ. Μοναχὰ μερικὲς ἐλίηδες ἀπομένον ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, μὰ τὸ φυλλώματά τους εἶνε τόσο ξερὰ καὶ ξέθωρα, ὥστε οὔτε μποροῦν νὰ συγκριθοῦν μὲ τὶς λαμπρὰς ἐλίηδες τῆς Ἀσίας, τῆς Λακωνίας καὶ τῆς Νεαπόλεως...

Οἱ κήποι τῆς Ἀκαδημίας, στοὺς ὁποίους ὁ βίος Πλάτων ἐδίδασκε τόσο ποιητικὰ τὴν φιλοσοφίαν του, βρισκόντουσαν στὶς δυὸ ὄχθες τοῦ Κηφισοῦ καὶ ἀπλωνόντουσαν ἀπὸ τὸν Κολωνὸ ὡς τὴν Ἴερά Ὀδὸ, ἐπάνω σὲ λοφίσκους ἐλαφρὰ κλιματιστοὺς, ἀπ' τοὺς ὁποίους βλέπει κανεὶς ὅλο τὸν φαληρικὸ ὄριον. Μὰ οἱ κήποι τῆς Ἀκαδημίας ἐξαφανίστηκαν μὲτ' ἃ τὸ νερὸ τοῦ Κηφισοῦ ποὺ τοὺς πότισε, καὶ ἡ μόνη βλάστησι ποὺ ἀπομένει ἐκεῖ εἶνε λιγοστοὶ ἄθλιοι θάμνοι.

Ἀπ' τὸν Κολωνόν, διασχίζοντας κανεὶς μερικὲς ἐλίηδες, ποὺ ἐδῶ τὶς λένε μεγαλοπρεπὲς «ἐλαιῶνα», ξαναγοῦρεῖ στὸ δρόμον τοῦ Δαφνίου. Σὲ ὅλη τὴν Ἴερά Ὀδόν, ἡ δυὸ πλευρὴ τοῦ δρόμου στολίζοντουσαν ἄλλοτε μὲ βηρσεντικὰ μνημεῖα καὶ μὲ τάφους, τὸν ὁποῖον βλέπει κανεὶς μερικὰ ἔρειπα, σκορπισμένα στοὺς ἀγρούς. Μέσα στὴν ἔρημια αὐτὰ ξεχωρίζουν μερικὲς πέτρες, ποὺ ἦσαν ἄλλοτε ἕνα μεγαλοπρεπὲς μνημεῖο, τὸ ὁποῖο εἶχε στηθῆ πρὸς τιμὴν μιᾶς ἐταίρας ἀπὸ τὸν φίλον τῆς Ἀρπαλο, θησαυροφυλάκα τῆς στρατιᾶς τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ἰδὸν τὴ γράφει σχετικῶς ὁ Πανσένιος στὰ «Ἀττικὰς τὸν: **Στὸ δρόμον τῆς Ἐλευσίνας πρὸς τὰς Ἀθῆνας, ὑπάρχουν πολλοὶ τάφοι, ἀπ' τοὺς ὁποίους ξεχωρίζουν δυὸ γιὰ τὸ μέγαλό του καὶ τὴν ὠμορφίαν του.** Ὁ ἕνας ἀνηγέρθη πρὸς τιμὴν κάποιου Ροδίου, ἐγκατεστημένον ἐπὶ τῆς Ἀθῆνας. Ὁ ἄλλος στῆθηκε ἀπὸ τὸν Μακεδόνα Ἀρπαλο, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ κατεχράσθη ἕνα μέρος τῶν θησαυρῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου, λιποτάκτησε καὶ κατέφυγε ἐπὶ τῆς Ἀθῆνας. Οἱ Ἀθηναῖοι, στοὺς ὁποίους παραδόθηκε, τὸν συνέλαβαν. Μὰ αὐτοὺς τοὺς διέφθειρε μὲ τὰ χεῖματά του καὶ τὸν ἄφρασαν ἐλεύθερον. Τότε ὁ Ἀρπαλος παντρεύτηκε τὴν Πυθιονικὴν, ἐταῖρα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Κορίνθου. Ἦταν δὲ τόσο τρελλὰ ἐρωτευμένος μὲτ' ἃ τῆς, ὥστε, ὅταν τοῦ τὴν ἄρπαξε ὁ θάνατος, τῆς ἔστησε ἕνα μνημεῖο, ὁμοῖο τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε σ' ὅλοκληρὴ τὴν Ἑλλάδα».

Ὁ καλασμός εἶν' εἰκόλος στὸν ὄρατον αὐτὸ δρόμον τῆς Ἐλευσίνας, καὶ ἐφόσον δὲν συναντᾷ κανεὶς καρβάνια ἀπὸ καμήλες φορτωμένες ἐμπορεύματα, ἢ ὁποῖες προκαλοῦν μεγάλο τροχὸν σ' ἄλογα, φτάνει σὲ μερικὲς στιγμὲς στὸ Δαφνί, ποὺ καὶ τ' ὄνομα τὸν ἀκόμα θυμίζει πὼς ἦταν ἕνα μέρος ἀριστερότερον τῶν Ἀτόλων. Ἡ κοίτη τοῦ ξεροπόταμον ποὺ βρισκεται ἀριστερὰ τὸ δρόμον, εἶνε γεμάτη ἀπὸ ροδοδάφνες, καὶ ἕνα πηγάδι ὑπάρχει ἐκεῖ κοντὰ. Στὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας ἕνα τεράστιο καὶ φηραιοτάτο δέντρο οἰάζεσ αὐτὸ τὸ πηγάδι. Ἡ δροσιὰ τοῦ φυλλώματός του τραβοῦσε στὸν ἴσκιον τοὺς Τούρκους, ὁ ὁποῖοι κάτταν ἐκεῖ τὸν ἀργιλεῖ τους, βυθισμένοι σὲ μακαριότητα. Μὰ ἐπειδὴ, ὅταν συνεχόντουσαν ἀπ' τὴ μακαριότητά τους αὐτὴ, κάποιον κακὸ σχεδίαζαν πάντοτε κατὰ τῆς γειτονικῆς μνητῆς, οἱ μοναχοὶ ἔκοπαν τὸ αἰωνόδιον αὐτὸ δέντρο, θυσιάζοντάς το στὴν ἀσφάλειά τους.